
Başvuru Numarası	: 2018 / 3694
Toplantı Tarihi / Sayısı	: 09.04.2019 / 82
Karar Numarası	: 2019 / 24
Başvuran	: Y... Y... (T.C: -)
Adres	: B... 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu/B...
Muhatap	: B... 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu M...
Muhatap Adres	: B... 1 Nolu T T... K... C... İ... K.../B...

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, B... 1 N... Kapalı Ceza İnfaz kurumunda hükümlülerin Olağanüstü hal süreci ile birlikte tam bir tecrit ve izolasyonla karşı karşıya bırakıldıkları, olağanüstü halin kalkmasına rağmen fiilen hala sürdürüldüğü, cezaevi idaresinin sorunlarını çözmediği ve keyfi uygulamalarda bulunduğu, yönetmeliklerde kendilerine tanınan sohbet, kütüphane, kurs, atölye, sinema vb. faaliyetlerden faydalandırılmadıkları konularına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 04/10/2018 tarih ve 3694 sayı ile kayda alınan dilekçe ile yapılmıştır.

3. Başvuru dilekçesi ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde başvurunun değerlendirilmek üzere Ulusal Önleme Mekanizması Birimine gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Başvuranın iddialarıyla ilgili olarak 6701 sayılı Kanun'un 18 inci maddesinin 2 nci fıkrası uyarınca B... 1 N... T T... Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden yazılı görüş istenmiştir. Kurum İdaresi 15/11/2018 tarih ve 2018/36207 sayılı yazısı ile görüş bildirmiştir. İhlal iddiasına muhatap kurumun yazılı görüşünde başvuranın iddialarıyla ilgili olarak başvuran hükümlünün faydalandığı kurs ve etkinliklere ait İdare ve Gözlem Kurulu Kararları ve psiko-sosyal servis raporları yazı ekinde gönderilmiştir.

5. Muhatap Kurumun yazılı görüşü 6701 sayılı Kanun'un 18 inci maddesinin 2 nci fıkrası uyarınca başvurana iletilmiş ve söz konusu görüşe ilişkin olarak başvuran tarafından yazılı beyanda bulunulmamıştır.

III. OLAYLAR VE OLGULAR

6. Başvuru dilekçesinde ifade edildiği şekliyle ve kurum idaresinin cevabı ile ulaşılan bilgi ve belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir;

7. Başvuran; "Devletin egemenliği altında bulunan topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmaya çalışmak" suçundan Müebbet Hapis cezasına mahkum olmuş olup, 16/05/2014 tarihinden itibaren cezası B... 1 N... T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda infaz edilmektedir.

8. Başvuran tutulmakta olduğu ceza infaz kurumunda başka hükümlülerle birlikte vermiş olduğu ‘Hobi Atölyesinde Çalışma’ talepli dilekçesine istinaden İdare ve Gözlem Kurulu tarafından 20/08/2014 tarih ve 2014/2179 sayılı karar ile taleplerinin kabulüne karar verilmiştir. Aynı konuda tekrar 05/06/2015 tarih ve 2015/1621 sayılı karar ile aynı hükümlü/tutukluların Kurum Hobi Atölyesinde çalışmalarının kabulüne karar verilmiştir.

9. Başvuran, Kurum İdare ve Gözlem Kurulunun; 28/11/2014 tarihli ve 2014/3072 numaralı “Kurs ve Etkinliklere Katılma Kararında” sinema etkinliği için, 11/12/2014 tarihli ve 2014/3176 numaralı kararında 11/12/2014 tarihinden 05/02/2015 tarihine kadar sürecek olan futbol turnuvası için, 16/06/2015 tarihli ve 2015/1689 numaralı kararında 18/06/2015 tarihinden 09/07/2015 tarihine kadar sürecek olan voleybol turnuvası için, yine 01/09/2015 tarih ve 2015/2425 sayılı kararında voleybol turnuvası için, 20/11/2015 tarihli ve 2015/3116 sayılı kararında 23/11/2015 ile 18/07/2016 tarihleri arasında düzenlenecek olan sanat eğitimi (sulu boya resim) için, 28/12/2015 tarihli ve 2015/3533 sayılı kararında kurumda yapılacak bilgi yarışması için, 12/01/2016 tarihli ve 2016/96 sayılı kararda sinema etkinliği için, daha sonra tekraren 10/01/2017 tarihli ve 2017/102 sayılı kararda, 11/09/2017 tarihli ve 2017/2920 sayılı kararda, 06/10/2018 tarihli ve 2018/3017 sayılı kararda kurumda yapılan futbol ve turnuvaları için, 11/10/2018 tarihli ve 2018/3101 sayılı kararda sinema etkinliği için hazırlanan katılımcı listesinde yer almaktadır.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

10. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının “Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı”

başlıklı 17 nci maddesinde; “...Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz...” hükmü yer almaktadır.

11. 20.4.2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun 17 nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

12. Aynı Kanunun 9’uncu maddesinin (i) bendinde, Kurumumuzun “*özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*”le görevli olduğu düzenlenmiştir.

13. 24.11.2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin (Yönetmelik) “Ön İncelemenin Yapılması” başlıklı 48 inci maddesine göre; “*Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda;*

a) Kurumun görev alanına girip girmediği,

b) Kurumda incelenmekte ve araştırılmakta olan bir başvuruyla sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı,

c) Kurum tarafından daha önce sonuçlandırılan bir başvuruyla, sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı,

ç) Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarınca karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olup olmadığı,

d) Kuruma başvurmadan önce Kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulamanın düzeltilmesinin ilgili taraftan talep edilip edilmediği,

e) Belli bir konuyu içerip içermediği,

f) Başvuruda bulunması gereken bilgilerin yer alıp almadığı, hususları incelenir.

14. Aynı Yönetmeliğin “İhlal kararı” başlıklı 69 uncu maddesinin birinci fıkrasına göre; “İnceleme ve araştırma sonucunda başvurunun yerinde olduğu kanaatine varılması hâlinde ihlal kararı verilir.”

15. Aynı Yönetmeliğin “Red Kararı” başlıklı 72 nci maddesi gereğince; İnceleme ve araştırma sonucunda başvurunun yerinde olmadığı kanaatine varılması hâlinde ret kararı verilir.

16. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun “İnfazda Temel İlke” başlıklı 2’nci maddesinin 2 inci fıkrasına göre “Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz.”

17. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun “Hapis cezalarının infazında gözetilecek ilkeler” başlıklı 6’nci maddesinin 1 inci fıkrasının (a) bendine göre “ Hükümlüler ceza infaz kurumlarında güvenli bir biçimde ve kaçmalarını önleyecek tedbirler alınarak düzen, güvenlik ve disiplin çerçevesinde tutulurlar.”

18. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un “Kültür ve Sanat Etkinliklerine Katılma, İfade Özgürlüğü” başlıklı 60’ıncı maddesinin 1 inci fıkrasına göre “Ceza infaz kurumlarında, olanaklar elverdiğince, kültürün ve sanatın çeşitli dallarını temsil eden programlar hazırlanır ve hükümlülerin bunlara katılmaları hususundaki usûller düzenlenir.”

19. Aynı Kanunun “İyileştirme programlarının belirlenmesi” başlıklı 73 üncü maddesi gereğince; (1)“Hükümlünün geçmişi, suçluluk nedenleri, suç sicili, fizik yeteneği ve ruhsal yapısı, kişisel doğası, arz edebileceği tehlike hâlleri, hapis cezasının süresi, salıverildikten sonraki beklentisi dikkate alınarak, toplumun hukuka uygun hareket eden ve üretken bir üyesi olarak yaşamını sürdürmesini sağlayacak ve bireysel ihtiyaçlarına uygun bir biçimde iyileştirme programları uygulanır. Bu programların hazırlanması ve uygulanması amacıyla ceza infaz kurumlarında eğitim ve psiko-sosyal hizmet servisleri oluşturulur.

(2) Hükümlü, amaca uygun iyileştirme gereklerinin gerçekleştirilebileceği kurumlara veya bölümlere yerleştirilir.”

20. Aynı Kanunun “Beden Eğitimi ve Boş Zaman Etkinlikleri” başlıklı 87inci maddesi “(1) Hükümlünün toplumsal, ruhsal ve bedensel gelişmelerini sağlamak amacıyla fizik ve ruhsal sağlık durumlarının elverdiği ölçüde spor, beden eğitimi ve eğlendirici etkinliklere katılmasına müsaade olunur ve olanaklar ölçüsünde yer ve araç sağlanır.

(2) Açık havada çalışmayan veya kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlüye, hava koşulları elverdiği ölçüde, günde en az bir saat açık havada gezinmek olanağı verilir. Bu süre içerisinde bireysel spor da yapılabilir. Kurum dışındaki etkinliklere açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitim evlerinde bulunan hükümlüler katılabilirler.” hükmünü içermektedir.

B. Uluslararası Hukuk

21. İşkence ve Diğer Zalimane, Gayri İnsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi’nin 2 nci maddesine göre; “1. Sözleşmeye Taraf Devlet, yetkisi altındaki ülkelerde işkence olaylarını önlemek için etkili kanuni, idari, adli veya başka tedbirleri alacaktır. 2. Hiçbir istisnai durum, ne harp hali ne de bir harp tehdidi, dahili siyasi istikrarsızlık veya herhangi başka bir olağanüstü hal, işkencenin uygulanması için gerekçe gösterilemez. 3. Bir üst görevlinin veya bir kamu merciinin emri, işkencenin haklılığına gerekçe kabul edilemez.”

22. Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi’nin 7 inci maddesine göre; “Hiç kimse işkenceye ya da zalimane, insanlık dışı ya da küçük düşürücü muamele ya da cezalandırmaya maruz bırakılamaz. Özellikle, hiç kimse kendi özgür rızası olmadan tıbbi ya da bilimsel deneylere tabi tutulamaz.”

23. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin “İşkence yasağı” başlıklı 3 üncü maddesine göre; “Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz.”

24. Birleşmiş Milletler Mahpusların Islahına Dair Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları)’nın “Beden eğitimi ve spor” başlıklı 21nci maddesine göre; “(1) Dışarıda çalıştırılmayan her mahpusun, hava koşulları müsaade ettiği zaman günde en az bir saat açık havada uygun bir biçimde beden eğitimi yapmasına imkân verilir. (2) Genç mahpuslara ve fizik durumu itibariyle uygun olan diğer mahpuslara, egzersiz süreleri içinde fiziksel eğitim ile eğlenmeleri için eğitim verilir. Bunun için kendilerine yer, tesis ve araç sağlanır.”

25. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında Rec (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararı (Avrupa Cezaevi Kuralları)’nın “Cezaevi Rejimi” başlıklı 25 inci maddesinin birinci ve ikinci paragraflarına göre, “1. Bütün mahpuslara sağlanan rejim dengeli bir etkinlikler programı sunmalıdır.

2. Bu rejim, bütün mahpuslara yeterli bir insani ve sosyal etkileşim için gereken süre kadar odalarının dışında zaman harcamalarına izin vermelidir.

26. Yine aynı Tavsiye Kararlarının “Açık Havaya Çıkma ve Boş Zaman Faaliyetleri” başlıklı 27 nci maddesinin altıncı ve yedinci paragraflarına göre; “6. Spor, oyunlar, kültürel

faaliyetler, özel hobiler ve diğer boş zaman uğraşlarını kapsayan eğlendirici fırsatlar yaratılmalıdır ve mümkün olabildiğince mahpusların bu etkinlikleri organize etmelerine izin verilmelidir.

7. Mahpusların egzersiz esnasında ve eğlendirici faaliyetlere katılmaları için birbirleriyle bir araya gelmelerine izin verilmelidir.”

V. İNCELEME VE GEREKÇE

27. Başvurunun 24.11.2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 48 inci maddesinde aranan ön inceleme şartlarını taşıdığı görülmüş ve bu nedenle mezkûr Yönetmeliğin 49 uncu maddesinin 5 inci fıkrası doğrultusunda inceleme ve araştırma aşamasına geçilmiştir

A. Başvurucunun İddiaları

28. Başvuran, B... 1 N... Kapalı Ceza İnfaz kurumunda hükümlülerin Olağanüstü hal süreci ile birlikte tam bir tecrit ve izolasyonla karşı karşıya bırakıldıklarını, olağanüstü halin kalkmasına rağmen fiilen hala sürdürüldüğünü, cezaevi idaresinin sorunlarını çözmediğini ve keyfi uygulamalarda bulunduğunu, yönetmeliklerde kendilerine tanınan sohbet, kütüphane, kurs, atölye, sinema vb. faaliyetlerden faydalandırılmadıklarını iddia etmiş ve kendilerine tanınan bu hakların verilmesini talep etmiştir. Muhatap kurumun cevaplarına karşı başvuran, Kurumumuza ikinci bir görüş yazısı sunmamıştır.

B. İhlal İddiasına Muhatap Kurumun Yanıtı

29. B... 1 N... T Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte, Kurum idaresi;

30. Başvuranın sohbet, kütüphane, kurs, spor, atölye, sinema vb. etkinlik ve faaliyetlerden faydalandırılmadıkları iddiasına ilişkin olarak; Ceza İnfaz Kurumlarında barındırılan hükümlü ve tutuklulara yönelik bir takım iyileştirme, bireyselleştirme ve yeniden topluma kazandırma faaliyetleri düzenlenmekte olduğunu, bu faaliyetler içerisinde, kültür ve sanat etkinlikleri, sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler, sinema, kurs, atölye, bilgi yarışması vb. etkinlikler, eğitim öğretim hizmetleri, kütüphane hizmetleri, ödüllendirme yönetmeliği kapsamında ödül verilmesi gibi aktivitelerin mevcut olduğu,

31. Bu aktivitelerin uygulanmasında 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun, Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük ile 46/1 numaralı Genç ve Yetişkin Hükümlü ve Tutukluların Eğitim ve İyileştirme İşlemleri ve Diğer Hükümler Hakkında Genelge hükümlerine riayet edildiği ve bu çerçevede hükümlü ve tutuklular arasında ayırım gözetilmediğini,

32. Bu kapsamda, hükümlü ve tutuklulara yönelik yapılması plânlanan etkinlik ve faaliyetlerde, kurumun kapasitesi, mahkum profilleri, personel durumu, güvenlik durumu, fiziki yapı birlikte ele alınarak bir program oluşturulmakta olduğunu ve program dahilinde işlemlerin yürütüldüğünü,

33. 16/05/2014 tarihinden beri Ceza İnfaz Kurumlarında bakiye cezasını infaz eden hükümlü Yusuf Yavuz'un her ne kadar etkinlik ve faaliyetlere katılmadığını iddia etmişse bile, kurumda bulunduğu süre içerisinde farklı tarihlerde sinema, futbol ve voleybol turnuvaları, bilgi yarışması, resim kursu, hobi Atölyesi, kütüphane hizmetleri gibi etkinlik ve faaliyetlerden faydalandırıldığı ve halen bu etkinlik ve faaliyetlere belirlenen program dahilinde devam ettiğinin tespit edildiği, hükümlüye uygulanan bu çalışmalara uyum sağladığı gerekçesi ile Ödüllendirme Yönetmeliği kapsamında ödül verildiğinin de tespit edildiği, ayrıca kurum olanakları elverdiği ölçüde hükümlü ve tutukluların eğitim ve öğretimlerine yönelik çok çeşitli ve özel kurslar açılabilmesini, bunun için Milli Eğitim Bakanlığı ve İlçe Halk Eğitim Merkezi ile birlikte planlamalar yapıldığını ifade etmişlerdir.

34. Başvuranın *aynı suç grubuna mensup hükümlü/tutuklularla sohbet hakkı talebine ilişkin olarak*, özellikle terör suçuna mensup olan hükümlü/tutukluların örgütsel mesaj alıp verme, talimat iletme ve alma, eylem planlama, toplu halde hareket etme, örgütsel dayanışmayı ayakta tutma gibi birtakım örgütsel mahiyette iletişim kurabilecekleri için bu durumun Kurumun, personellerin ve diğer hükümlü/tutukluların can ve mal güvenliğini tehlikeye atabileceği öngörüldüğünden ortak sohbet hakkı tanınmadığı, ancak hükümlülerin koğuşlarda 15-20 kişi arasında barındırıldıkları ve bu vesile ile kendi aralarında sohbet ortamı oluştuğu için mağduriyet yaşamadıkları,

35. Ceza İnfaz Kurumlarında barındırılan hükümlü/ tutukluların iyileştirme, bireyselleştirme ve yeniden topluma kazandırma faaliyetleri kapsamında yapılan ve yapılması planlanan etkinlik ve faaliyetlerde OHAL öncesinde ve sonrasında herhangi bir farklılık olmadığı, OHAL sebebi ile değişikliğe yada kısıtlamaya gidilmediği, Yusuf Yavuz'un daha önce Kurum idaresine hitaben bu yönde bir talebi olmadığı, kayıtlarda herhangi bir talebe dair bilgi ve kayda ulaşılamadığı, kendisi ile birebir yapılan görüşmelerde herhangi bir kısıtlamadan bahsetmediği, hükümlülerin eşit şekilde bu imkanlardan faydalandırıldığı ve keyfi bir uygulama yapılmadığı belirtilmiştir.

36. İhlal iddiasına muhatap kurumun 15/11/2018 tarih ve 2018/36207 sayılı yazısında iddialara ilişkin değerlendirmelerine ek olarak sosyal faaliyetler hakkında alınan idare ve gözlem kurulu kararlarını, başvurana ait psiko sosyal yardım servisi görüşme raporlarını, Kurum İç Yönetmeliğini yazı ekinde sunmuşlardır.

VI. DEĞERLENDİRME

a) *Kabul edilebilirlik yönünden*

37. Ön inceleme aşamasında şekil şartlarını taşıdığı anlaşılan ve açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden bulunmadığı anlaşılan iddiaların kabul edilebilir olduğuna karar verilmiş, başvurunun esastan incelemesine geçilmiştir.

b) Esas incelemesi yönünden

38. Başvurucunun iddiaları, ihlal iddiasına muhatap kurumun yanıtları, ekteki bilgi ve belgeler, uluslararası düzenlemeler ve mevcut yasal mevzuat hükümleri somut olay ile birlikte incelenip değerlendirildiğinde;

39. Herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınmıştır. Anılan maddenin birinci fıkrasında insan onurunun korunması amaçlanmıştır. Üçüncü fıkrasında da kimseye "işkence" ve "eziyet" yapılamayacağı, kimsenin "insan haysiyetiyle bağdaşmayan" ceza veya muameleye tabi tutulamayacağı yasağı getirilmiştir (*AYM, Cezmi Demir ve Diğerleri, B.No: 2013/293, 17/7/2014, .§ 80*). Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası ve Sözleşme'nin 3. maddesi her hangi bir sınırlama öngörmemekte ve işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele ve cezaların yasaklanmasının mutlak mahiyetini belirtmektedir.

40. AİHM, bir muamele veya verilen cezanın Sözleşmenin 3. maddesi kapsamında değerlendirilebilmesi için asgari ağırlık eşiği ölçütünü kullanmakta, bir muamele veya cezanın 3. madde kapsamında işkence olarak değerlendirilip değerlendirilmeyeceğine karar verilirken; muamelenin süresi, fiziksel ve manevi etkileri, cinsiyet, yaş ve mağdurun sağlık durumu gibi faktörler dikkate alınmaktadır. (*AİHM, İrlanda/Birleşik Krallık Davası, 5310/71, 18/01/1978, § 162*). Öte yandan, bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi için de asgari bir ağırlık derecesine ulaşmış olması gerekmekte olup Anayasa mahkemesi de kararlarında, asgari eşiğin aşılmış olduğunu somut olayın özelliklerini dikkate alarak değerlendirmektedir. (*AYM, Tahir Canan, B.No: 2012/969, 18/9/2013, § 23*).

41. Anayasa Mahkemesine göre hükümlü veya tutuklular (mahkûmlar), Anayasa'nın 19. maddesi kapsamında hukuka uygun olarak "bir mahkûmiyet kararına bağlı olarak tutma" olarak değerlendirilebilecek kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı dışında (AYM. B.No: 2014/1711, 23/7/2014, §§ 29-33) Anayasa'nın ve Sözleşme'nin ortak alanı kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına genel olarak sahiptirler. Bununla birlikte cezaevinde tutulmanın kaçınılmaz sonucu olarak suçun önlenmesi ve disiplinin sağlanması gibi cezaevinde güvenliğin sağlanmasına yönelik kabul edilebilir makul gerekliliklerin olması durumunda sahip oldukları haklar sınırlanabilir Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasındaki "kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz" şeklindeki kural hükümlü ve tutuklulara yönelik uygulamalar için de geçerli olup bu husus, 5275 sayılı Kanun'un "İnfazda temel ilke" başlıklı 2. maddesinin (2) numaralı fıkrasında "Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz." Ve yine Kanun'un 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde "Hürriyeti bağlayıcı cezanın zorunlu kıldığı hürriyetten yoksunluk, insan onuruna saygının korunmasını sağlayan maddî ve manevî koşullar altında çektirilir" şeklinde düzenleme ile açıkça vurgulanmıştır. Dolayısıyla verilen bir mahkûmiyet kararının veya tutuklama kararının infazında mahkûmlar için sağlanacak şartlar insan onuruna saygıyı koruyacak nitelikte olmalıdır. (*AYM, Turan Günana, B. Numarası: 2013/3550, 19/11/2014 § 35-36*).

42. Kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı yerlerde kötü muamele olarak kabul edilebilecek hususların farklı şekillerde tezahür etmesi mümkündür. Anayasa Mahkemesine göre bunlar ceza infaz kurumu idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir. Bu nedenle mahpuslar için bir ceza infaz kurumundaki yaşam tüm yönleriyle değerlendirilmelidir. Ceza infaz kurumlarındaki yaşam, mahpuslara sunulan aktivitelerin genişliğinden mahpuslar ve ceza infaz görevlileri arasındaki ilişkilerin genel durumuna kadar geniş bir alanda değerlendirilmelidir (*AYM, Turan Günana, B. Numarası: 2013/3550, 19/11/2014 § 37*).

43. Anayasa'nın 17. maddesi cezaevinde tutulan bir hükümlü veya tutuklunun içinde bulunduğu şartların insan onuruna yakışır bir şekilde olmasını koruma altına alır. İnfazın yöntemi ve infaz sürecindeki davranışların, mahkûmları, özgürlükten mahrum kalmanın doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesinden daha fazla sıkıntılı veya eziyetli bir duruma sokmaması gerekir. Cezaevinde tutulmanın pratik gerekleri çerçevesinde, mahkûmların sağlık ve esenlikleri gibi hususların yeterli bir şekilde güvence altına alınması ve gerekli tıbbi yardım sağlanması da insan onuruna yakışır şartların sağlanması için gereklidir (*AİHM Piechowicz/Polonya, B.No. 20071/07, 17/4/2012, § 162*).

44. Mevcut başvuruda; başvuran özellikle OHAL süreci ile tam bir tecrit ve izolasyonla karşı karşıya kaldıklarını, OHAL kalkmasına rağmen bu durumun fiilen sürdüğünü, yasa ve yönetmeliklerde kendilerine verilen sohbet, kütüphane, kurs, hobi atölyesi, sinema gibi etkinliklerin hiçbirinden faydalandırılmadıklarını, cezaevi idaresinin sorunlarını çözmeye yanaşmadıklarını ileri sürmüştür.

45. Başvuru konusu olaya ilişkin olarak; muhatap Kurum idaresi, kurumda barındırılan hükümlü ve tutukluların iyileştirme, bireyselleştirme ve yeniden topluma kazandırma faaliyetleri kapsamında yapılan ve yapılacak etkinliklerde OHAL öncesinde ve sonrasında herhangi bir değişiklik olmadığını, herhangi bir kısıtlamaya gidilmediğini bildirmiş ve 2014-2018 yıllarına ait İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığı tarafından alınmış çeşitli "Kurs ve Etkinliklere Katılım Kararlarını" tarafımıza göndermiştir. Ortak sohbet hakkına ilişkin olarak ise, özellikle terör suçuna mahkum olan hükümlü ve tutukluların örgütsel mesaj alıp verme, talimat iletme ve alma, eylem planlama, toplu halde hareket etme, örgütsel dayanışmayı ayakta tutma gibi birtakım örgütsel mahiyette iletişim kurabilecekleri için bu durumun Kurumun, personellerin ve diğer hükümlü/tutukluların can ve mal güvenliğini tehlikeye atabileceği öngörüldüğünden ortak sohbet hakkı tanınmadığı, ancak hükümlülerin koğuşlarda 15-20 kişi arasında barındırıldıkları ve bu vesile ile kendi aralarında sohbet ortamı oluşturduğunu ifade etmişlerdir.

46. Aynı suç grubuna mensup kişilere ortak sohbet hakkı tanınmaması hususunda; AİHM tarafından, mahkûmların diğer mahkûmlarla görüşmesinin yasaklanmasının güvenlik, disiplin veya önleyici tedbirlerin gerektirdiği koşullarda Sözleşmenin 3. maddesinin ihlali olarak değerlendirilemeyeceği belirtilmiştir. (bkz. Öcalan/Türkiye, B.No: 46221/99, 12/5/2005, § 191). Ayrıca güvenliği sağlama, tutulan kişiyi diğer tutulanlardan koruma, devam eden

yargılamada sanıkların hileli işbirliği yapmalarını veya tutulan kişinin dışarıdakilerle suç için işbirliği yapmalarını önleme gibi amaçlarla, tek başına tutma tedbirinin uygulanması da mümkündür.

47. Somut olayda başvuran, hükümlü olarak bulunduğu Bandırma 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda, sohbet, kütüphane, kurs, hobi atölyesi, sinema gibi etkinliklerin, bu husustaki taleplerine İdare tarafından yanıt verilmediğini iddia etmiştir. Bunun dışında başvuran, sürekli olarak hücre veya tek kişilik koğuştta tutulduğunu, açık hava imkânından ve cezaevinde dış dünya ile irtibatını sağlayan, gazete, dergi, televizyon gibi imkânlardan yararlandırılmadığını, mektuplaşmadığını veya ziyaretçileri ile görüşemediğini ileri sürmemiştir. Oysa ki; kötü muamele kabul edilebilecek bir hususun tespiti bakımından mahpusun ceza infaz kurumundaki yaşamı bir bütün olarak değerlendirilmelidir.

48. Cezaevindeki mahkûmlara yönelik aktiviteler (meslek edindirme, eğitim, spor, sohbet gibi) mahkûmların bedensel ve ruhsal sağlıkları için çok önemlidir. Ancak bu tür aktivitelerin her birinin birbirinden bağımsız olarak sağlanmasının, cezaevleri için bir zorunluluk olduğu söylenemez. Cezaevinin imkânları kapsamında mahkûmlar için belirlenen değişik etkinliklere katılım mahkûmların sosyal yalnızlaşmasını engelleyecektir. Bununla birlikte, mahkûmların bu tür aktivitelerle katılımının engellenmesi durumunda dahi kitap, gazete, dergi ve radyo gibi imkânlara sahip olması ya da cezaevinin dışındakilerle mektupla iletişim kuruyor olması veya ziyaretçileri ile görüşebilmesi de sosyal iletişim imkânının olduğunun kabul edilmesini gerektirir (*AYM, Turan Günana, B. Numarası: 2013/3550, 19/11/2014 § 44*).

49. Somut başvuruda, ihlal iddiasına muhattap Kurumda, mahkumların iyileştirme programlarının belirlenmesi ve uygulanması için mevzuat kapsamında eğitim ve psiko-sosyal hizmet servisi oluşturulmuş olduğu, mevcut imkânlar kapsamında kurs ve etkinlikler düzenlendiği ve mahkumların bu yöndeki taleplerinin bireysel olarak değerlendirildiği, farklı tarihlerde alınan İdare ve Gözlem Kurulu kararlarında kurumda bulunan mahpuslar için düzenlenecek futbol ve voleybol turnuvası, sanat eğitimi, sinema, bilgi yarışması gibi sosyal aktiviteler için hazırlanan katılımcı listelerinde adı görüldüğü üzere başvurunda bu imkânlardan yararlandığı, ortak sohbet imkânının ise suçun önlenmesi ve cezaevinde güvenliğin sağlanmasına yönelik kabul edilebilir makul gereklilikler nedeniyle kısıtlandığı anlaşılmaktadır. Ancak tek başına tutma veya tecrit olarak adlandırılabilir bir yalnızlaştırmadan bahsedebilmek için sohbet imkânının kısıtlanmasından öte mahkûmun diğer tüm iletişim imkânlarının da elinden alınması gereklidir.

50. Mahkûmların daha uzun süreli sohbet imkânından yararlandırılması maruz kaldıkları güvenlik rejiminin sıkıntılarını azaltmak için önemlidir. Ancak bu hususun güvenlik gibi cezaevi için kaçınılmaz gerekçelerle kısıtlanmasının tek başına başvuruçunun “insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye” tabi tutulduğu veya tek başına kalma tedbirinin işlediği suçun niteliği nedeniyle yüksek güvenli bir cezaevinde tutulmanın pratik gerekleri çerçevesinde başvuruçunun katlanması gereken elem seviyesinden daha fazla bir eziyet seviyesine ulaştığı söylenemez. (*AYM, Turan Günana, B. Numarası: 2013/3550, 19/11/2014 § 46*).

51. Sonuç olarak; bir ceza infaz kurumunda düzenlenen etkinliklerin ve sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerin, diğer tutulma koşullarıyla bir bütün olarak, mahpusların yaşam kaliteleri üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu değerlendirilmekle birlikte yukarıda açıklanan nedenlerle başvuruda mevcut iddialar kapsamında kötü muameleden bahsedilemeyeceği anlaşılmaktadır.

VII. KARAR

Açıklanan mevzuat ve gerekçeler çerçevesinde;

1. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun 18 inci maddesinin dördüncü fıkrası doğrultusunda İNSAN HAKLARI İHLALİ YAPILMADIĞINA,

2. Kararın taraflara TEBLİĞİNE,

3. Kararın KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

4. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yoluna başvurulabileceğine,

09.04.2019 tarihinde, OYBİRLİĞİYLE, karar verildi.

Süleyman ARSLAN
Başkan

Mesut KINALI
İkinci Başkan

Can ESEN
Üye

Cemil KILIÇ
Üye

Dilek ERTÜRK
Üye

Halil KALABALIK
Üye

Harun MERTOĞLU
Üye

Hıdır YILDIRIM
Üye

Mehmet ALTUNTAŞ
Üye

Mehmet Emin GENÇ
Üye

Safet BALIN
Üye